

len scores. Enerzijds kunnen een lagere melkproductie en een hogere vleesaanzet leiden tot een hogere productiekost, anderzijds kunnen een betere ruwvoerbenutting en een lagere krachtvoergifft leiden tot een goedkopere rantsoen- en productiekost. Hier moeten de boekhoudgegevens uitsluitel brengen.

Rentabiliteit per liter

Uit figuur 1 blijkt dat dubbeldoelbedrijven, bij een beperkte productiehoeveelheid (quotumomstandigheden), een hogere

Rentabiliteit en kansen voor de Vlaamse rundveerassen

Als afsluiter van het project rond Vlaamse dubbeldoelrassen wordt de rentabiliteit van deze rassen vergeleken met gemiddelde Vlaamse Holsteinbedrijven. Ook worden de dubbeldoelbedrijven met elkaar vergeleken.

– MATTHIEU FRIJLINK, BEROEPSWERKING –

• rundvee

Gedurende 2 jaar wisselden 9 bedrijven met dubbeldoelrunderen hun ervaringen met deze rassen en hun boekhoudkundige gegevens uit. Het gaat om 6 bedrijven met witblauwe dubbeldoelrunderen, 2 met West-Vlaamse rode runderen en 1 met Oost-Vlaamse witrode runderen. Tijdens de bijeenkomsten op de verschillende bedrijven kwamen de voor- en nadelen van onze Vlaamse rassen al snel aan de oppervlakte. Dat het een kunst is de positieve eigenschappen optimaal te benutten, bleek ook uit de economische gegevens. Deze cijfers vertoonden grote verschillen tussen bedrijven. Deze grote bedrijfsverschillen zien we trouwens ook op de gangbare bedrijven met Holsteinkoeien. De grootste economische verschillen zijn nog steeds het gevolg van het management van de landbouwer, eerder dan van de kleur van de koeien.

Theoretische benadering

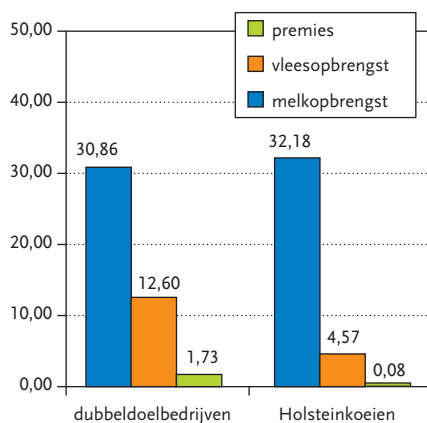
Bij de start van het project werden de verwachte rentabiliteitsverschillen in kaart gebracht, dit deed men vanuit een theoretische benadering. Deze verschillen werden vervolgens getoetst aan de realiteit. Een lagere melkgifft per koe (-2.500 l) leidt, in combinatie met een lagere melkprijs door lagere gehalten en een kleinere plaspremie (-1 eurocent/l), tot een verlaagde opbrengst uit melk (saldo -500 euro/koe). De hogere

kalverprijs (350 euro/kalf) en de opbrengst van réforme koeien (950 euro/koe) betekenen een hogere vleesopbrengst per koe (saldo +280 euro/koe). Tot slot vinden we aan de opbrengstzijde ook nog de subsidie ter bescherming van de genetische diversiteit. Deze premie van 100 euro per dier kan men aanvragen voor alle dieren vanaf 6 maanden die minimum 62,5% raszuiver zijn. Voorlopig is het aantal premies dat kan aangevraagd worden echter beperkt tot 100 (saldo +175 euro/koe maximum). Langs de kostenzijde valt moeilijk te voorstellen hoe de dubbeldoelrunderen zul-

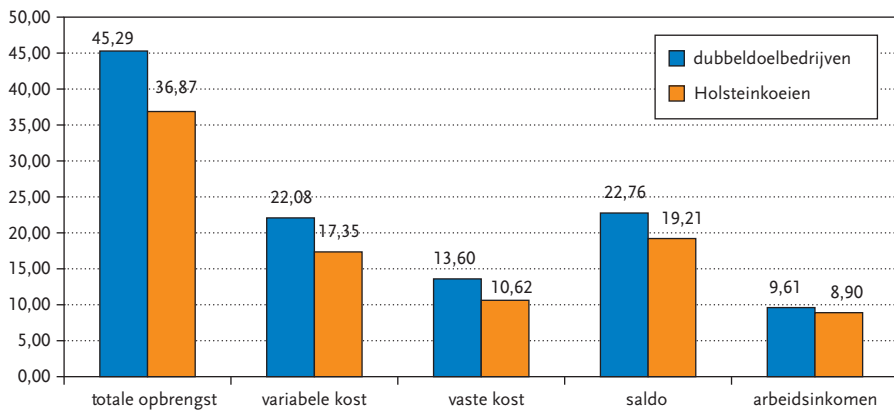
opbrengst realiseren per 100 l melkproductie dan de bedrijven met Holsteinkoeien. De lagere melkprijs (-1,3 eurocent/l) wordt ruimschoots gecompenseerd door een hogere vleesopbrengst (+8 eurocent/l) en premies (+1,65 eurocent/l). In figuur 2 houden we rekening met de variabele en vaste kosten. We zien dat er een meeropbrengst gerealiseerd wordt tegen een hogere productiekost (variabele kost), waardoor het saldo nog 3,5 eurocent/l hoger is bij dubbeldoelbedrijven, terwijl het arbeidsinkomen nog slechts 70 eurocent hoger ligt. Laten we het jongvee buiten beschouwing, dan scoren de dubbeldoelbedrijven wel beduidend beter dan de gangbare bedrijven (saldo +5,1 eurocent/l en arbeidsinkomen +3,8 eurocent/l). Het grote aandeel jongvee bij een aantal van de projectbedrijven trekt het gemiddelde van de praktijkgroep duidelijk naar beneden. Zo wordt meteen duidelijk dat het management op een dubbeldoelbedrijf best de koers van een melkveebedrijf kiest in plaats van deze van een vleesveebedrijf. Weinig vervangen, weinig jongvee aanhouden en de melkproductie vooropstellen zijn hierbij enkele belangrijke bedrijfsdoelen.

Rentabiliteit per koe

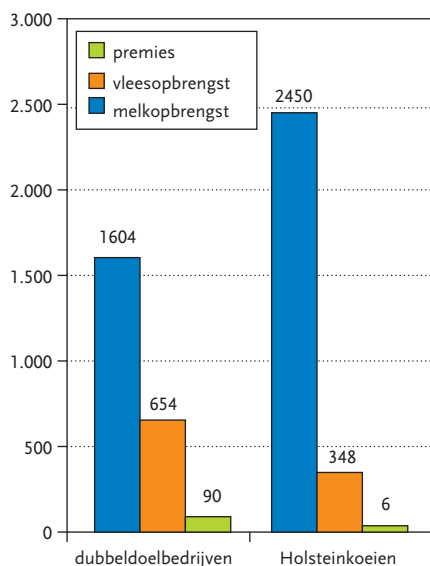
Bekijken we de rentabiliteit per koe, dan krijgen we een heel ander beeld (figuur 3). De gemiddelde opbrengst over de 3 beschouwde jaren ligt met 2350 euro/koe bij de dubbeldoelrunderen een stuk lager dan bij de gangbare bedrijven (2804 euro/koe). De lagere variabele en vaste kosten per koe kunnen dit verschil niet meer recht trekken, waardoor zowel saldo (+360 euro/koe) als arbeidsinkomen (+175 euro/koe) hoger liggen op een gemiddeld melkveebedrijf met Holsteinkoeien (figuur 4).

Figuur 1 Opbrengst in euro per 100 l, gemiddelde 2007-2009 (inclusief jongvee)

Figuur 2 Rentabiliteit in euro per 100 l, gemiddelde 2007-2009 (inclusief jongvee)

Figuur 3 Opbrengst in euro per koe, gemiddelde 2007-2009 (inclusief jongvee)

Conclusie rentabiliteit dubbeldoel

Onder productiebeperking heeft de dubbeldoelstrategie dus zeker een meerwaarde. De combinatie van melk- en vleesopbrengsten zorgt voor een gespreid en dus verlaagd inkomerisico. Als de totale melkproductie niet limiterend is en er geoptimaliseerd wordt op koe- of stalniveau, dan kunnen de dubbeldoelrunderen moeilijk concurreren met het Holsteinalternatief. In tijden met lagere melkrijzen worden dubbeldoelrunderen echter wel rendabeler dan Holsteinkoeien! Dit werd in de projectgroep bewezen in 2009 toen de gemiddelde melkprijs daalde onder 27 euro (figuur 5) en het arbeidsinkomen per koe hoger kwam te liggen dan dat op gangbare bedrijven. Verder waren de verschillen tussen bedrijven uit de praktijkgroep ook enorm groot. Bedrijven die erin slaagden de sterke kanten van hun dubbeldoelrunderen optimaal te benutten, konden jaar na jaar mooie resultaten voorleggen. Inzetten op de vleesproductie lijkt bij de dubbeldoelrunderen weinig zinvol, tenzij men een meerwaarde kan verkrijgen door te vermarkten in een nichemarkt.

Verskil tussen dubbeldoelrassen

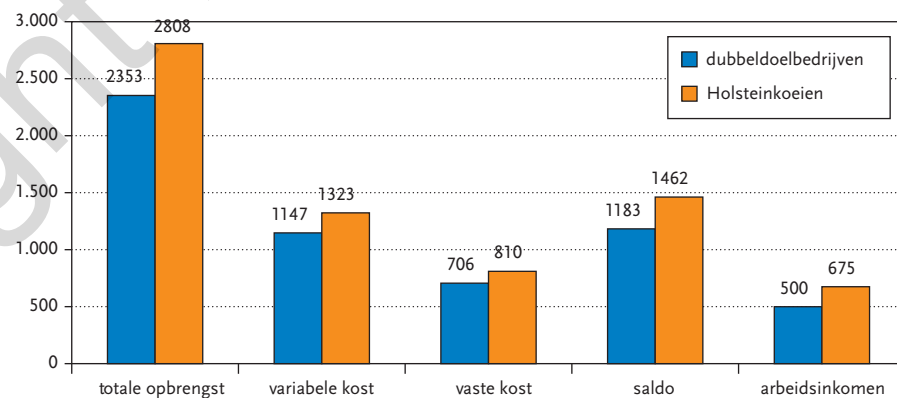
Door het beperkte aantal deelnemers in de projectgroep is het moeilijk om algemene conclusies te trekken over de verschillen tussen de 3 Vlaamse rassen onderling. Toch zijn er enkele tendensen die zeker het vermelden waard zijn. Zo wordt er bij de West-Vlaamse rode runderen vooral geselecteerd op vleesopbrengst. Bij het Oost-Vlaamse witrode ras wordt er geselecteerd op melkopbrengst. Deze verschillende streefdoelen hebben een duidelijke impact op de rentabiliteit, aangezien het rantsoen van de runderen veel efficiënter kan omgezet worden in melk dan in vlees. Ook de lagere kwaliteitsindeling (met bijhorend prijsverschil) van het dubbeldoelvlees, in vergelijking met dat van onze dikbiltypes, zorgt ervoor dat je een

lagere melkopbrengst moeilijk kan compenseren door een hogere vleesopbrengst. Het hogere aandeel jongvee dat bij deze vleestypes nodig is, leidt bovendien ook tot extra kosten. Lagere opbrengsten en hogere kosten werken in deze situatie duidelijk kleinere marges in de hand.

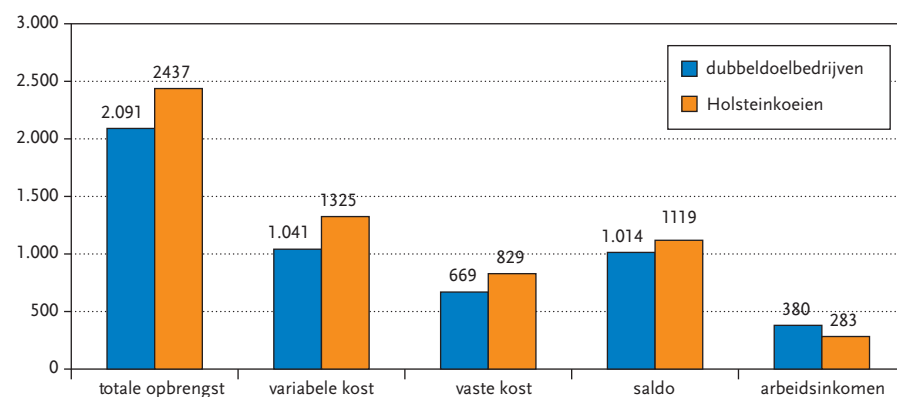
Kansen voor dubbeldoelrunderen

Hoewel de holsteinisering zo goed als alle dubbeldoelrunderen verdrongen heeft, zijn er toch nog enkele bedrijfsleiders die volhouden aan de dubbele strategie die in onze geschiedenis geworteld zit. De twejaarlijkse ADLO-studie die deze bedrijven beter in kaart wilde brengen, heeft enkele belangrijke aspecten van deze ondertussen afwijkende bedrijfskeuze aan het licht gebracht. Want hoewel een gangbaar melkveebedrijf met Holsteinrunderen op het eerste (economische) zicht een stuk interessanter lijkt, heeft een rundveestapel van het dubbeldoelras toch enkele belangrijke voordelen. Allesomvattend kunnen we stellen dat de dubbeldoelrunderen veel onderhoudsvriendelijker en duurzamer zijn, waardoor een arbeidskracht in staat moet zijn meer dubbeldoelrunderen te verzorgen dan hoogproductieve Holsteinkoeien.

Zo zijn de dubbeldoelrunderen sterker en gezonder dan de Holsteinkoeien. Klauwproblemen, lebmaagdraaiingen, kalfziekte, ... komen bij de Vlaamse rundveerassen zelden voor en er moeten weinig zieke koeien afgestoten worden. Vervangingspercentages onder 20% komen

Figuur 4 Rentabiliteit in euro per koe, gemiddelde 2007-2009 (inclusief jongvee)

Figuur 5 Rentabiliteit in euro per koe in 2009 (inclusief jongvee)

op deze bedrijven dan ook regelmatig voor. Preventieve en curatieve verzorging van koeien neemt op deze bedrijven veel minder tijd in beslag. De hoge vruchtbaarheid leidt dan weer tot een korte tussenkalf tijd en hoge kalvingsindex. Langleefbaarheid is hier dus geen loze term. Melkkoeien met meer dan 10 lactaties komen op deze bedrijven regelmatig voort. Ook het aantal keizersneden ligt laag (onder het gangbaar gemiddelde op Holsteinbedrijven).

De Vlaamse rassen kunnen ook een aantal kansen benutten. Zo tonen enkele voorbeelden uit de projectgroep aan dat begrazing van natuurweiden door jongvee goedkope vaarzen kan opleveren. Het beeld van de Vlaamse rundveerassen op de Vlaamse weilanden is historisch ook een stuk juister dan de exotische rassen die momenteel vaak gebruikt worden. Ondersteunen van dit beeld en de genetische diversiteit gebeurt ook door de premie die de overheid voorziet. Een aanpassing van de premievoorwaarden aan een hedendaagse bedrijfsvoering is dan ook aan de orde. Verder ligt er voor de authentieke Vlaamse rassen ook een kans in het

Hoe beheersgras inpassen?

Melkvee

- ▶ Tijdens lactatie: heel moeilijk, enkel bij structuurtekort (5% van de rantsoenen)
- ▶ Tijdens droogstand: ± 4 kg/dier tijdens de eerste 4 weken
Opletten voor een overmaat aan kalium
→ 112 kg/koe

Jongvee

- ▶ Kalf (eerste tot vierde maand): $\pm 0,75$ kg/dag (hooi) → 91 kg/kalf
- ▶ Jongvee (vierde tot tiende maand) 0,25 kg/dag naast maïs → 46 kg/dier
- ▶ Jongvee (tiende tot 22ste maand) 0 – 2,5 kg/dag naast betere voordroogkuil → 0 - 915 kg/dier
- ▶ Beweiden met ouder (drachtig) jongvee
- ▶ Ter vervanging van stro: persvulling (voor melk- en jongvee)

vermarkten van zuivelproducten en vlees voor een nichemarkt van consumenten die een meerprijs willen betalen voor extra kwaliteit en een duurzame productie.

Hiermee zijn toch een aantal eigenschappen van onze Vlaamse dubbeldoelrunderen aan bod gekomen die tot nadere aanzetten. De Vlaamse rundveerassen

hebben enkele sterke punten waarmee zij het – mits een goed management – kunnen opnemen tegen de Holsteinmelkmachines. In de juiste bedrijfsomstandigheden en met de juiste bedrijfsleider verdienen deze runderen zeker een plaats in de Vlaamse melkveehouderij van de eenentwintigste eeuw. ■

Inpassen van beheersgras

Oude inheemse rassen zijn eveneens inzetbaar in natuurgebied en combineren lage voedselisen met een behoorlijke vleesaanzet. Ze zijn herkenbaarder en vergroten het streekarakter. – ISABELLE VUYLSTEKE & EDDY DECAESTEKER, PIVAL – BEDRIJFSADVISING MELKVEEHOUDERIJ –

Voor begrazing in natuurgebied is het vanzelfsprekend dat je kiest voor rassen die zelfredzaam zijn en een hoge weerstand hebben. In bepaalde gevallen is het interessant authentieke Vlaamse rundveerassen te overwegen.

Om te schetsen wat we bedoelen met beheersgras en welke de kwaliteiten zijn, lichten we eerst het 'gangbaar' graslandmanagement toe. We zorgen voor voldoende goede grassen, dit wil zeggen dat we landbouwkundig minder goede grassen geen kans geven en dat we overgaan tot graszodevernieuwing wanneer dat nodig is.

Hoe geven we de cultuurgrassens alle kansen tot ontwikkeling? Door in eerste instantie te zorgen voor een voldoende grasgroei door een gerichte, gefractioneerde bemesting en via veel vers gras-

opname een gewenste benutting van de zode te realiseren. Een graszode van een goede botanische kwaliteit (soorten score 7-10) vertoont minimum 75% landbouwkundig goede grassoorten of klavers: Engels raaigras (*Lolium perenne*, score 10), beemdlangbloem (*Festuca pratensis*, score 9), timothee (*Phleum pratense*, score 9), veldbeemdgras (*Poa pratensis*, score 9), witte klaver (*Trifolium repens*, score 8). Een goede graszode bevat minder dan 10% landbouwkundig slechte grassen (score minder dan 7) en weinig dicotyle onkruiden. Dit kan door lege plekken te voorkomen, het maairegime op te drijven en door bestrijding.

Bij een vluchtige visuele beoordeling van grasland vindt men vooral grassoorten (70%) die blinken, niet behaard zijn en een rode voet hebben. Optimaal

renderend grasland geeft een drogestofopbrengst van 11-12 ton/ha/jaar en het vers gras benadert een voederkwaliteit van 950 VEM, 180-190 RE (90-100 DVE, 35 OEB) en 200 RC (dit is een structuurwaarde van 1,6).

De voederkwaliteit van 'goede' voordroogkuil ziet er dan als volgt uit: 850-900 VEM; 180 RE (75 DVE, 45 OEB); verteerbaarheid: 75%; 230 RC → 2,95 SW.

Hieronder vind je de resultaten van het 5b-project 'Landbouw met beperkingen' (1999-2002). Het rendement met weidevogelbeheer kwam op een opbrengstverlies van 17% met een voederkwaliteit van de eerste snede: 700 VEM (-18%); 70 RE (gehalveerd); 45 DVE, -15 OEB; verteerbaarheid: 62%; 300 RC → 3,55 SW (+20%). Het rendement botanisch beheer gaf volgende resultaten: een opbrengstverlies van 40% met een eerste snede van: 600 VEM (-30%); 70 RE (gehalveerd), 45 DVE, -15 OEB; verteerbaarheid: 56%; 330 RC → 3,92 SW (+30%).

Uit de boekhoudingen van de deelnemende bedrijven met Vlaamse rundveerassen blijkt dat bedrijven die gedeeltelijk op natuurgrasland werken, de technische prestaties van hun vee op peil houden en een lagere voederkost kunnen realiseren. ■